

פברואר, 2016

נייר עמדה בנושא תחבורה ציבורית ביישובים הערביים

בשנת 2012 פרסמה עמותת סיכוי את מחקר החסמים החמישי שעסק בתחבורה ציבורית ביישובים הערביים (המחקר מופיע באתר סיכוי בעברית וערבית). במחקר עלתה תמונה מדאיגה לגבי רמת התחבורה הציבורית ביישובים הערביים. נכון לשנת 2011 כמעט ולא הייתה תחבורה ציבורית פנים יישובית בישובים הערבים. לישוב כמו כפר קאסם, עם למעלה מ-20,000 תושבים, נכנס אוטובוס ראשון בשנת 2012. כיום יש שני קווי תחבורה ציבורית בתוך הישוב אך הצורך גדול הרבה יותר. לצערנו למרות שמדובר בישוב גדול במרכז הארץ אין מדובר על היוצא מן הכלל אלא על הכלל.

לעיון במחקר:

http://www.sikkuy.org.il/wpcontent/uploads/2013/05/tahbura_tziburit_2012.pdf

במחקר פעלנו לפי מודל החסמים של עמותת סיכוי, ניתחנו את חסמי העומק לכניסת תחבורה ציבורית ליישובים הערבים והבאנו המלצות מדיניות קונקרטיות להתמודדות עם החסמים הללו.

1. קביעת קריטריונים למימון ולהרחבה של שירותי תחבורה ציבורית ביישובים

קריטריונים אובייקטיביים שיאפשרו למשרד התחבורה לספק שירותי תחבורה ציבורית ליישובים שהכי זקוקים לכך. משרד התחבורה הקים ועדה לקביעת קריטריונים אך ועדה זו עובדת תקופה ארוכה מאד ופעילותה אינה שקופה לציבור. למיטב ידיעתנו טרם נקבעו קריטריונים אובייקטיביים למימון והרחבה של שירותי התחבורה הציבורית. בהעדר תבחינים ברורים לאספקת השירות, לרשויות המקומיות לא ברור מה מגיע להן או מה נדרש מהן להכנסת השירות ליישוב. כך נוצר מצב שבו ככל שרשות מקומית חזקה יותר והתושבים שלה מאורגנים יותר, כך סביר להניח כי התחבורה הציבורית באותה הרשות תהיה טובה יותר.

2. התאמת תשתיות לתחבורה ציבורית ביישובים הערביים

ברבים מהיישובים קיימת תשתית רעועה שמונעת את הכנסתם של שירותי תחבורה ציבורית ליישוב. כך למשל העדרם של מפרצי העלאה והורדה של נוסעים, סובות או פסי האטה תקינים, מונעים כניסת אוטובוסים לתוך היישוב. בגלל שהשימוש במיניבוסים אינו רווח, תשתיות להסדרי תח"צ מעכבות את הכנסת השירות ליישובים. הדבר דורש תיאום וחיזוק הממשק בין הרשות המקומית למשרד התחבורה והאצת תוכניות לתכנון הסדרי תחבורה ציבורית. עד לשיקום ולהתאמת התשתיות אנו מציעים להכניס מיניבוסים ליישובים הערביים. בנוסף, יש לתקצב תקן ייעודי נוסף באגף תשתיות במשרד התחבורה על מנת שיוכל לתת דחיפה משמעותית לשיפור התשתית ברשויות הערביות, ולתעדף תקצוב של תשתיות תומכות תחבורה ציבורית על פני תשתיות המיועדות לרכב פרטי.

בהחלטת ממשלה מס' 922 לפיה "משרד התחבורה והבטיחות בדרכים ימשיך ביישום החלטת ממשלה מס' 2365 לעניין תקצוב 40% מסך תוספות השירות בתחבורה ציבורית, או 100 מיליוני ש"ח בשנה, הגבוה מבין השניים, לטובת תחבורה ציבורית ביישובי המיעוטים, עד להשוואת רמת הכיסוי התחבורתי". בנוסף, החלטת ממשלה 922 קובעת שיש לאמץ "את הודעת משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, לפיה, החל משנת 2016 יוקצו, לכל הפחות 40% מסך ההשקעה בתשתיות ברשויות מקומיות (שאינן מטרופולינים), לטובת פיתוח תשתיות כבישים ביישובי המיעוטים. כמו כן, שיעור זה יעמוד בשנת 2016 בפועל על 45%, הקצאה שיש לקבוע אחרי יישומה".

3. מינוי ותקצוב בעל תפקיד ייעודי בכל רשות מקומית לטיפול בתחבורה ציבורית ביישוב

לאחר שהעלנו את הצורך באיש קשר ברשות שיופקד על נושא התחבורה הציבורית ביישוב ויעבוד מול משרד התחבורה, לשמחתנו בשנת 2016 נפתחו שני קורסים של ממוני תחבורה ציבורית ברשויות המקומיות עם כ-20 משתתפים בכל קורס. עם זאת, עדיין יש צורך בהוספת תקן למחלקת ההנדסה ברשויות המקומיות הערביות. בעשור האחרון הממשלה החלה להעביר יותר ויותר תקציבים לרשויות המקומיות הערביות וכולן דורשות את התגייסות מחלקת ההנדסה ביישוב. מחלקות ההנדסה ברשויות המקומיות הערביות קטנות מאד וסובלות לעתים מבעיות מקצועיות. על מנת שיהיה מי שיקלוט את התקציבים המועברים לרשויות המקומיות הערביות יש צורך בהוספת תקנים ליישובים הערביים עד לסגירת הפער וכן בהמשך השקעה בהכשרת צוותי ההנדסה ביישובים.

4. תגבור כוח אדם ייעודי (בתוך משרד התחבורה) האחראי על קידום תחבורה ציבורית

ביישובים הערבים

על הממשלה לגשר על פער של מעל 60 שנה באפליה באספקת שירותי תחבורה ציבורית לרשויות המקומיות הערביות. על מנת לסגור פער כל-כך משמעותי בזמן מהיר יש צורך להקצות כוח אדם ייעודי לתחום. עד לאחרונה פעלו שני פקידים במשרד התחבורה לקידום תחבורה ציבורית ותשתית תחבורה ביישובים הערבים. בשנה האחרונה הצטרפה למשרד התחבורה מהנדסת ערבית. למרות השיפור המשמעותי בתחום זה עדיין יש צורך בכוח אדם ייעודי נוסף על מנת לגשר על הפער הקיים בין היישובים היהודים ליישובים הערביים.

5. הנגשה של מידע אודות השירות בשפה הערבית לצד השפה העברית

מבחינת השילוט הסטטי, משרד התחבורה הציב שלטים חדשים בחלק מתחנות האוטובוס ברחבי הארץ בשתי השפות, השפה העברית והשפה הערבית. עמדת עמותת סיכוי היא כי השפה הערבית צריכה להופיע בכל תחנות האוטובוס בארץ ולא רק ביישובים הערבים והמעורבים ולכן אנו דורשים שילוט בשתי השפות בכל הארץ. יש לציין כי הכיתוב בשפה הערבית הוא תעתיק ואינו תרגום תקין מה שמקשה מאד על ההתמצאות של התושבים דוברי הערבית. כמו כן, יש לוודא כי השילוט האלקטרוני אף הוא בשתי השפות, אתר האינטרנט יתורגם במלואו ולבסוף שהכריזה באוטובוסים וברכבות תהא בשתי השפות.

6. עריכת סקר צרכים יישובי כלל-ארצי

בכדי לאמוד את הצרכים של האוכלוסייה ביישובים הערביים ולהקצות תחבורה ציבורית באופן תואם את הצרכים של התושבים, יש לערוך בהקדם סקר צרכים מקיף - כלל יישובי – שיאפשר הכנסת שירות מושכלת בהתאם לצרכים של תושבי היישובים הערביים.

